

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/The Journal of International Social Research

Cilt: 16 Sayı: 98 Mart 2023 & Volume: 16 Issue: 98 March 2023

Received: March 03, 2023, Manuscript No. jisr-23-92691; Editor assigned: March 06, 2023, PreQC

No. jisr-23-92691 (PQ); Reviewed: March 20, 2023, QC No. jisr-23-92691; Revised: March 24, 2023,

Manuscript No. jisr-23-92691 (R); Published: March 30, 2023, DOI: 10.17719/jisr.2023.92691

www.sosyalarastirmalar.com

ISSN: 1307-9581

Türk Eğitim Müfredatının Üvey Evladı: Popüler Roman ve Anti Kanon (“Para Roman”, “Yeraltı Edebiyatı” ve “Mafya Retoriği”)

Elif SAYAR*

Öz

Romanın edebi değerini göz ardı eden ve onu niyeti doğrultusunda kullanan yazarın eseri, yazım aşamasından sonra isteyerek veya istemeyerek de olsa okurun, medya odaklarının ve mevcut iktidarın aracı durumuna gelir. İktidarın; edebiyatı şekillendirmede meta olarak kullandığı sanat eserleri, kitap listeleri ve kendi tespit ettiği ürünler, edebiyat kanonunu ortaya çıkarır. İktidar; “100 Temel Eser”, “Yılın 100 Romanı” gibi listeler ve belirlenen“müfredat ile söylemini yayar. Listeleme ve kategorize etme yöntemi ile sanat değeri yüksek eserler, popülerleştirilirken otoritenin söylemi nesilden nesile aktarılır. Kanona karşı varlığını sürdüren eserler, ‘kanon karşıtı’ veya ‘anti kanon’ denilen kesimi oluşturur. Bu cenahtan bakıldığında popüler romanların, kanonu oluşturan listelerde yer almadığı görülür. Toplumda itilen ve üvey evlat muamelesi gören kanon karşıtı romanlar, eğitim sisteminde yer alan iktidar anlayışına bir tepki olarak doğar. Bu tepkisel söylem, özellikle 2000’lerden sonra “para roman”, “yeraltı edebiyatı” ve “mafya retoriği” kavram alanlarında kendini gösterir. Kanon karşıtı tutum sergileyen popüler romanlar, çok satma kaygısıyla yazılan para roman, edebiyat dünyasının ‘karanlık ve asi çocuğu’ yeraltı edebiyatı ile anti bir söylem gelişir. Çalışmanın amacı, 2000’lerden sonra anti-kanon oluşturan ve müfredattan dışlanan popüler romanların, Türk eğitim sisteminin belirlediği edebiyat kanonu ile ilişkisini “para roman”, “yeraltı edebiyatı” ve “mafya retoriği” kavramları üzerinden ortaya koymak ve onun bireysel kimlikteki yansımalarına dikkat çekmektir.

Anahtar Kelimeler: Popüler Roman, Anti-Kanon, Para Roman, Yeraltı Edebiyatı, Mafya Retoriği.

Abstract

Even though the author ignores the literary value of novel and uses it for his/her own intention knowingly or unknowingly, it turns into a tool of its readers, media and the current government after being written. Literary works, book lists and the products used by the government as a tool to shape literature constitute the literary canon. Lists such as “curriculum”, “100 Fundamental Literary Works” and “The Best 100 Novels of the Year” in the educational institutions are some of the methods that the government canonizes and spreads its own discourse to. Literary works with high artistic value become popular via such lists. Therefore, the discourse of the authority passes down from generation to generation. Authors and genres that are not given place in this canon fade away from the literary market of the time without a trace despite their significant literary-artistic values and innovations. On the other hand, other literary works that survive despite the canon are called as anti-canon. In this respect, it can be seen that popular novels are not in these lists. The relationship between the popular novels- that are marginalized and treated like a step-child in the society- and the canon rises as a reaction to the understanding of the government in the education system. This reactionary discourse comes into prominence in the “Novel for Money”, “Underground Literature” and “Mafia Rhetoric” especially after the 2000s. Popular novels that have an anti-canon attitude constitute a discourse with concepts such as Novel for Money, which are written with concerns of high sales; Underground Literature, which is the dark and rebellious child of the literary world and Mafia Rhetoric. The aim of this study is to reveal the relationship between the popular novels-that have constituted the anti-canon after the 2000s and have been alienated from the curriculum- and the literary canon determined by the Turkish educational system via the concepts of (“Novel for Money”, “Underground Literature” and “Mafia Rhetoric” and draw attention to the reflections of this on the individual identity.

Keywords: Popular Novel, Anti-Canon, Novel for Money, Underground Literature, Mafia Rhetoric.

Giriş

Bir milleti var eden özellikleri, değerleri ve benlikleri geçmişten günümüze taşıyan araçlardan birisi edebiyattır. “Milletin inşasında millî bilinci belirleyip ilerde çözümlenmesi gereken sorunları bir araya getirip kod hâlinde sunan kurumun edebiyat olması, milletin inşasına en fazla yardımı edebiyat kurumunun yapmasına imkân sağla(r)” (Jusdanis,2018, 68). Edebiyat kanonları, milletlerin otoritesini pekiştirmede, bir geleneği muhafaza etmede ve milli kimliğin oluşmasında önemli bir rol üstlenir. Kanon oluşumuna edebiyatın yanı sıra, siyasi erk, yazılı-görsel basın ve eğitim kurumları da katkıda bulunur. Müfredat, muhalefet, iktidarın söylemine karşı olan ve söylemleri yeniden üreten metin listeleri de buna dâhildir. Özellikle okul müfredatlarındaki metinlerle “kutsal kodlu bir kanon” (Anar, 2013, 63)

oluşturulur. Kanon, bugünkü anlamıyla, iktidar(lar)ın kutsadığı, onunla aynı söylemi üreten, sanatsal değeri onaylanmış ve eğitim-öğretim kurumlarında okutulmasına karar verilen metinler olarak kabul edilir. Jale Parla kanonu “Herhangi bir otoritenin ya da otoritelerin, kutsadığı iyi yazarlar listesi ve buna eklenecek isimlere verilen izin ya da onay” olarak değerlendirir (Parla, 2004, 51- 53). Selçuk Çıkla ise genel itibarıyla edebiyat kanonunu “Bir otoritenin kutsadığı, desteklediği, reklamını yaptığı yazarlar listesi ve bu listeye, isimlere verilen izin, onay.” şeklinde tanımlar(Çıkla, 2008, 9). Bu metinler, öğrencilere örnek olması amacıyla, yıllıklarda ve antolojilerde yerini alır. Müfredatın yanı sıra dergilerde “Ölmeden Önce Okunması Zorunlu 40 Kitap” (Notos, 2007, 40-43), “Yüzyılın 40 Romancısı” (Notos, 2008,38-43), “Edebiyatımızda Geleceğin Ustaları” (Notos, 2009, 42-46), “Yüzyılın 40 Öykücüsü” (Notos, 2010, 40-43), “Çağdaş Türk Edebiyatında En İyi 40 Şey” (Notos, 2011, 16-17), “100 Temel Eser” (Notos, 2012, 19-22), “Türk Edebiyatında Hangi Yazarın Nobel Edebiyat Ödülü’nü almasını İstersiniz?” (Notos, 2013, 26-27), “Türk Edebiyatının Klasikleri Nelerdir?” (Notos Öykü, 2014) ve “En Önemli Roman Kahramanları” (Notos, 2015, 40-46) gibi soruşturma listeleri edebiyat kanonunu oluşturmanın diğer bir yoldur. “Resmi kanon ve müfredat sözcükleri, geçmişte iktidar tarafından üretilen liste anlamına gelen kanonla, bugünkü iktidarlar tarafından üretilen –kanonları birbirinden ayırmak amacı ile seçil(ir). Çünkü kanon sözcüğü tek başına kullanıldığında tekil ve biricik bir listeye işaret ed(er)” (Caner, 2017, 285). Bu listeler ilk bakışta öğrencilere yol gösterici, edebiyatın seçkin örneklerini okumalarını sağlasa da bir yaptırım haline dönüşür. Eserlerin not geçmede zorunlu tutulması, zaman dizimsel olarak Nutuk, Kutadgu Bilig ve Divan-ü Lügat ‘it Türk gibi ortaöğretim öğrencilerinin bu eserleri değerlendirmede güçlük çekmesi, edebiyata olan algının olumsuz yönde değişmesine sebebiyet verir. Semih Gümüş listeleri, oluşturma biçimi olarak yanlış ve uygulanması zor değerlendirmesini yaparak onları eleştirir: “100 Temel Eser” listesi bizim bu esnekliğimizin bütün bütüne dışında, hem oluşturulma biçimi yanlış hem de uygulanması zor bir liste(dir.)” (Gümüş,2012,24) Kanonu oluşturan diğer merci ise siyasettir. “Devlet organları, edebiyata ve yazarlara aldığı tavırlarla kanonun belirlenmesinde etkili bir güçtür.” (Belge, 2004,56) Devlet kurumunun kanon oluşturmak için ilk ve orta öğretimde hazırladığı “Milli Eğitim Bakanlığı’nın 100 Temel Eser” (Başcı, 2007-2008, 45) listeleri buna güzel bir örnektir. Listelerin bir devlet kanonu oluşturup oluşturmadığı tartışıla gelen bir konu olsa da öğrencilerin okumak zorunda olduğu Türk ve dünya klasikleri, devlet kurumlarının edebiyat alanına müdahalesi ve kanon oluşturma olarak yorumlanabilir. (Belge ve Keskin, 2011, 44-60) Klasikler; kanonların ve dolayısıyla iktidarların ve söylemlerinin üzerine çıkarak, müfredat ne olursa olsun, yeniden keşfedilmek suretiyle onların içine sızar. Elif Baki’nin “Ulusun İnşası ve Resmî Edebiyat Kanonu” isimli çalışmasında, Milli Eğitim ideolojisinin edebiyat eğitimine bakışı, ders kitapları temelinde incelenir: “1930-1980 yılları arasındaki lise öğrencilerine okutulan ders kitaplarında edebiyat, eleştirel ve sanatsal yaklaşımlardan arındırılarak ulus inşa sürecini, bu sürece ve sürecin sonuçlarına uygun insan modelini yaratmanın temel araçlarından biri olarak kullanılır” (Baki, 2010, 173). Özellikle Cumhuriyet ideolojisinin(Kemalizm), edebiyat kanonunu

ulus-devlet inşasında bir araç olarak kullandığı ve faydacı bir yaklaşım sürdürdüğü görülür. Türkiye’de ulus devletin kuruluşundan sonra devlet, kendi ideolojik duruşuna uyumlu edebiyatçıları ödüllendirirken aykırı olanların eserleri okullara sokulmaz, hatta sivil hayatta da okunmasına mani olunur. Örneğın anarşist eğilimleri nedeniyle Nobel verilmeyen Tolstoy’un dünya kanonuna girmesi, Nobel enstitüsünce engellenir. İskenderiye kütüphanesinin birçok defa yok edilmesi de benzer bir anti-kanon imhasıdır. Türk edebiyatında Nazım Hikmet bu anlamda çok iyi bir örnektir. Ancak Nazım Hikmet gibi bazı yazarlar toplumda oluşan “sivil kanon”da varlıklarını sürdürmeyi ve bugüne kadar okunmayı başarırlar.

Bu dönemde milli değerleri içeren, tanımlayan, öğreten eserlere öncelik verilirken; milli değerler sisteminden ayrı duran, daha çok eğlencelik olarak görülen popüler edebiyat ise dışlanır. Akademilerde ve daha alttaki okullarda popüler edebiyat ürünleri uzun süre okutulmaz ve onlar yok sayılır. Uzun süre kanonun dışında kalan eserler ne kadar çoksatarsa satsın, ne kadar çok hayran kitlesi edinirse edinsin “ciddi” edebiyatın dışında kabul edilir ve dikkate alınmaz.

“Edebiyatta Tekil Bir Ulusal Kanonun Oluşmasının İmkânsızlığı Üzerine Notlar” başlıklı yazısında, Orhan Tekelioğlu’na göre “Türk edebiyatının farklı kesimler tarafından kanonik olarak kabul edilen yapıtlarının, diğer kesimler tarafından kanonik görülmediklerini söyler. Ona göre —eserler ve okurlar arasından açısından tekil bir kanonun varlığından bahsedebilmek mümkün değildir” (Tekelioğlu, 2003, 68). Ona göre aykırı olan tek kanon, anti-kanondur. Diğer bir ifade ile yönetimdeki iktidarın yasaklı metinler listesidir. Bu tartışmalar, “Karşı kanon” veya “Anti kanon” denilen faaliyetlere şekil verir.

Son dönemde internet kullanımıyla oluşan denetimsiz bilgi akışı, kanon dışı veya anti-kanon denilen eserlerin okunmasını ve onlara ulaşılmasını kolay hale getirir. Özellikle wattpad gibi uygulamalar, popüler romanların okunmasında ve internet ortamında yaygınlaştırılmasında önemli bir etkidir. Bu sebeple anti-kanon eserlerin okura ulaşmasını engellemek artık mümkün değildir. Örneğın, Salman Rushdi’nin Şeytan Ayetleri’nin Türkçesinin bulunmayışı, herhangi bir Türkün kitabı İngilizce’den okumasını engelleyemez. Yine Nâzım Hikmet’in şiirleri yasaklyken de okunur ve elden ele gezdirilerek yayılır.

Para Roman

Özellikle 2000’li yıllardan sonra fabrika usulü romanlar, geniş kitlelere hitap eder. Çok satma kaygısıyla kaleme alınan bu romanlar, diğer bir deyişle ‘para romanlar’, Türkiye’de popüler roman kültürünün bir parçası haline gelirler. Tanzimat’ta halkı eğitme ve ahlak kazandırma gibi işlevsel amacı olan romanın, günümüzde bu tutucu özelliğini yitirdiği görülür. Bugünün romanını inceleyen, Nihat Ateş, “Çöküş

Romanları" (Dekadans-Lukacs) (Ateş, 2003) olarak adlandırdığı gerici Orhan Pamuk'un karşısına Reşat Nuri'nin şahin Efendisi'ni (Güntekin,2015), Elif şafak'ın karşısına da aydınlanmacı Fikret'in "Sis" şiirini yerleştirir. Bu romanlar, bir çöküşün karşısına yeni bir çöküş çıkarmadığından, yeni bir hal alan dünyanın aslında modern ve aydınlanmacı bir yer olmadığı görüşü ortaya çıkar. Cumhuriyet dönemine karşıt bir tutum sergileyen son dönem romanı, modern dünyada insanın iletişimsizliğini ve kalabalıklar arasındaki yalnızlığını vermekle yetinir; ancak yeni bir dünya inşa etmez. Elif şafak'ın da röportajlarında belirttiği gibi var olan dünyanın kaosundan beslenir. Bu romanlar muhalif kimlikleri olmadığından çöküşün bir parçası haline gelirler. Materyalist ve baskıcı bir ortamda umudun yok olduğu bir dünyayı okura sunan Perihan Mağden'in İki Genç Kızın Romanı çöküş romanlarına örnek verilebilir.

Yeraltı Edebiyatı

20.yy'ın başında itibaren 'ben özgürüm' diye sesini yükselten edebiyat, varoluştan çok bir 'yok oluşu' anlatır. Bu varoluşsal düzlemde, edebiyat dünyasının 'karanlık ve asi çocuğu' olarak adlandırılan "yeraltı edebiyatı" ortaya çıkar. Onda okur, kendi "kara" ayrıntılarını ve ruhundaki yaraları görür. "Yeraltı edebiyatı gerçeklikle bağını koparmaz, Fantastik öğelere yaslanmaz; ama gerçeğin en sıra dışı ve uç noktalarına değinebilir. Bu anlamda insanın karanlıkta kalan yanlarını açığa çıkartır ve içerdığı şiddet, hayatta var olan şiddetten başkası değildir" (Öktem, 2011, 16). Toplumda kabul gören her şeyi reddeden bu edebiyat, kanon karşıtı bir tutum sergiler. "Yeraltı edebiyatı" edebi bir türden çok yazıyla girişilen bir "eylem"dir. Hayatla hayatın hakikatiyle, toplumların gösteri düzenine direnişle, otoritenin reddiyle ilgili bir eylem... Hayati bir eylem...(dir)" (Uçkan, 2011, 40). Bu anlamda her şey zıddı ile mümkündür.

Yeraltı edebiyatının içinde yer alan öğelerin genel ve kabul gören edebiyata da zaman zaman kendini kabul ettirdiği görülür. Bunu en güzel örneği Orhan Veli'nin ilk şiirleridir. "Fakat Garip dönemi şiirleriyle o edebiyatın ancak tarih planında 'malı ' ol(ur). "Cımbızlı Şiir", " Süleyman Efendi", rakı şişesinde balık olsam diye dile getirdiği niyetiyle kanon haline gelme(z). Edebiyat 'bu' Orhan Veli'ye yüz verme(z.) Gerçek manada yeraltı edebiyatı budur" (Kahraman, 2011, 24). Bu şiirler zamanla ortaöğretim kitaplarına da girer. Yeraltı edebiyatının düzyazı örneklerine ise Sait Faik'in sistemin kıyısında köşesinde kalmış insanlarında rastlanır. Nazım Hikmet, Kemal Tahir, Yaşar Kemal, Aziz Nesin gibi birçok yazarın zamanında yeraltı edebiyatına ait dönemleri olur. Ancak yine de sistemin temel değerlerine saldıran yeraltı edebiyatının müfredattaki yeri sınırlıdır. Çünkü "edepsiz edebiyat"(Marakoğlu, 2011, 47-49). Müfredattaki tanımıyla uyuşmamaktadır. Toplumsal ve bireysel korkuların sesini duyurmada, romanı bir araç olarak kullanan yeraltı edebiyatı, aynı zamanda toplumda itilen ve üvey çocuk muamelesi gören popüler romanların da bir sesidir.

Yeraltı edebiyatının ilk örneklerine Gotik edebiyatta rastlanır; ancak aydınlanma çağının getirdiği akılcılıkla, korku anlayışı da değişir. Artık akıl dışı sayılan korku duygusu ötelenir. Günümüze yaklaştıkça korkunun da biçim değiştirdiği görülür. Bugünün insanının en büyük korkuları yabancılaşma ve yalnızlıktır. “Onu bu korkulara iten ise kendi eliyle büyüttüğü teknolojidir”(Karataş, 2010, 92). 2000’lerden sonra kapitalizmin etkisiyle ‘zengin olmak’ temel motivasyon olur. Aykırılık ve ayrışıklık azalır. Öyle ki “muhalefetin sistemle bütünleşmesi” (Kahraman, 2011, 25.) söz konusudur. Hızlı internet çağı ve yasaklanan çoęu kaynağa erişilme imkânı, yeraltı edebiyatının küçülmesine neden olur. Bu türün önemli eserleri arasında yolculuk maceralarını anlatan Voyage d’Italie (İtalya Yolculuęu) Les 120 Journées de Sodome (Sodom’un 120 Günü, 1975 yılında Pasolini tarafından kitaptan filme uyarlanır) ve Justine ou les Malheurs de la Yertu(1969 yılında Jesus Franco tarafından kitaptan filme uyarlanır.) adlı romanları bulunur. Yeraltı edebiyatı Türk edebiyatında arabesk bir tarzda vücut bulsa da bu edebiyatın emsallerine Cumhuriyet’in Acı Düşler Bulvarı, Küçük İskender’in Bu Defa Çok Fena, Hakan Günday’ın Kinyas ve Kayra, Yaşar Çubuklu’nun Kovulanın İzi, Emrah Serbest’in Müptezeller ve Oğuz Atay’ın Tutunamayanlar ‘ında rastlanır. Edebe karşı müstehcenliğin öne çıktığı bu eserler, kanon karşısı bir tutum sergilerler.

Mafya Retoriği

2000’li yıllardan sonra popüler kültürün etkisiyle yeraltı edebiyatı içinde değerlendirilen kavramlardan biri de ‘mafya retoriği’dir. Bugün dizi ve sinema filmlerinde sıkça rastlanan mafya kültürü ve yaşantısı, roman türüne de nüfuz eder. Bu dizilerle ortak paydada buluşan mafya odaklı eserler, dizi veya film karelerine yerleştirilen kitap reklamlarıyla okur kitlesine yön verir. Bunun sonucunda mafya retoriği ve mafya özentisi, medyanın etkisiyle geniş kitlelere ulaşır. Özellikle milliyetçilik ve Kemalizm algısı, dizi ve filmlerde yüceltilen değerler arasındadır. Kurtlar Vadisi örneğininde olduğu gibi, Polat Alemdar’ın elinde tuttuğu her kitap etkili bir reklam aracı haline gelir. Ahmet Turgut’un Bozkırın Sırrı Türk Peygamber, bu kitaplardan biri olarak gösterilebilir.

Sonuç

Çok satma kaygısıyla yazılan popüler romanlar; para roman, yeraltı edebiyatı ve mafya retoriği gibi kavramlar ile anti bir söylem oluşturur. Bu söylem, özellikle 2000’lerden sonra popüler kültürün etkisiyle bireysel kimlikte de kendini gösterir. Çoğunlukla milli kültürü ve Türk kimliğini ortaya çıkaran kanonların karşısında, yalnızlığı ve çöküşü anlatan bir söylem oluşur. Bu değişim, Tanzimat’tan günümüze “ideal insan portresi”nin farklı şekillerde yorumlanmasına sebebiyet verir. Bilimin ve felsefenin gelişmesi ile mükemmel toplumu ve insanı aramayı hedefleyen yazarlar, roman türüyle çöküşü ve tarihin sonunun geldiğini anlatırlar. Bu özelliği ile roman, Tanzimat’ta akılcı ve realist ideal insanı,

bugünün yalnızlığına ve korkuya sürükler. Özellikle genç kuşaklar tarafından tercih edilen “para romanlar”, “yeraltı edebiyatı” ve “mafya retoriği”, onların bireysel gelişimlerinde önemli rol oynar. Başta yalnızlık ve korkunun hüküm sürdüğü bu eserler, toplumdaki değişimi tespit etme noktasında bir materyal olabileceği gibi okurun yalnızlığını ve korkularını besleyen olumsuz bir araca da dönüşebilir. Medya ve popüler diziler yolu ile gündeme gelen ‘mafya retoriği’ ise Tanzimat’tan günümüze milliyetçilik algısını farklı bir boyuta taşır. Vatan toprağı ve milli bilinç algısı, mafya kültürü ve gizli ajan kavramlarıyla yer değiştirir. Buna göre ülkeyi koruyacak ve kurtuluşa götürecektir şey, küçük bir grubun veya bir kişinin tekelindedir. Okur bu göstergeler ile milliyetçilik kavramını tekrar değerlendirir ve ulusal bir boyuttan bireysel bir forma geçilir. Bu tür eserlerin Türk eğitim müfredatında yer almaması tartışmaya açık bir konudur; ancak İktidar tarafından belirlenen edebiyat kanonunun ve karşısında yer alan anti-kanon eserlerin toplumsal ve bireysel etkisi yadsınmaz. Bunun için oluşturulan eserler listesi, resmi kurumlardan ziyade bağımsız, herkesin kendine özgü kararlarıyla katıldığı kurumlar tarafından hazırlanması daha sağlıklı olacaktır. İlk olarak 2004’de başlayan '100 Temel Eser' uygulaması, bazı yayınevlerinin haksız kazanç elde etmesi sebebiyle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sonlandırılır. Karar, 17.12.2018 genelgesi ile resmileşir. Yapılan yeni düzenlerle "100 Temel Eser" kısıtlaması ortadan kalkar. Bunun sonucunda öğrenciler anayasaya, yasalara, milli eğitimin temel amaçlarına ters düşmeyecek ve insan haklarına saygılı tüm eserlerden yararlanabilir.

Kaynakça

Anar, Turgay (2013). “Türk Edebiyatında Edebiyat Kanonu: Kanon, Kanona Girmek ve Kanona Müdahale”. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S.1 s.40-78.

Ateş, Nihat (2003). *Çöküş Romanları*, İstanbul: Papirüs Yay.

Baki, Elif (2010). *Ulusun İnşası ve Resmî Edebiyat Kanonu*, İstanbul. Libra Kitap.

Başçı, Pelin (2007-2008). “Yerli Edebiyat, Yurdun Edebiyatı; Herkes Onu Okumalı: Türk Edebiyatı Kanonu Ve Ulusal Kimliğin Sınırları”. *Pasaj*, No:6, Kasım-Mayıs, s.44-69.

Belge, Murat - Keskin, Ferda (2011). “Hayat Sonsuz Değildir; Kanon Lazım”, (Söyleşenler: Mesut Varlık, Eda Çaç, Yunus Akbaba), *Kült*, S.1, Ocak-Mart, s.44-60.

Belge, Murat (2004). “Türkiye ‘de Kanon”, *Kitap-lık*, S.68, s. 54-59.

Caner, Fırat (2017). Kanon: “İyinin ve Kötünün Ötesinde”, I. Uluslararası Dil, Sanat ve İktidar Sempozyumu Bildirileri, Giresun.

Çıkla, Selçuk (2008). “Selçuk Çıkla ile "Türkiye'de Edebiyat Kanonu" Sorununu Konuştuk”, *Mavi Yeşil*, Eylül-Ekim. S.53.

Güntekin, Reşat Nuri, (2015). *Yeşil Gece*, İstanbul: İnkılap Kitapevi.

Jusdanis, Gregory (2018). *Gecikmiş Modernlik ve Estetik Kültür Milli Edebiyatın İcat Edilişi*, İstanbul: Metis Yayınevi.

Kahraman, Hasan Bülent (2011). "Yerüstünden Yeraltı Edebiyatına Bakmak" *Notos Öykü*, S.29,s.22-26.

Karataş, Evren(2010). Türkiye'de Yeraltı Edebiyatı ve Hakan Günday'ın Romanlarında Yeraltı Edebiyatının İzleri, *Journal Of World Of Turks* Vol. 2, No. 1,s.89-113.

Marakoğlu, Ozan (2011). "Edebiyatın Edepsizliği Ya da Tutucu Olmayan Bütün Metinler Üzerine" *Notos Öykü*, S.29. s.47-49.

Notos Öykü (2009). "Edebiyatımızda Geleceğin Ustaları", , Şubat-Mart S.14. s.42-46.

----- (2007). " Ölmeden Önce Okunması Zorunlu 40 Kitap" Nisan-Mayıs S.3. s.40-43.

----- (2010)."Yüzyılın 40 Öykücüsü", Şubat-Mart S.14, s.40-43.

----- (2008). "Yüzyılın 40 Romancısı", Şubat-Mart, S.8, s.38-43.

----- (2011)."Edebiyatımızda En İyi 40 Şey", Şubat-Mart S.15, s.16-17.

----- (2012). "100 Temel Eser", Şubat-Mart S.32, s.19-22.

----- (2014). "Popüler Edebiyat Nedir? Ne Değildir?", Nisan-Mayıs S.34. s.27-55.

----- (2015). "En Önemli Roman Kahramanları", Şubat-Mart S.50, s.40-46.

Öktemi Altay(2004). "Yeraltı Edebiyatı", *Notos Öykü*, S.29 Ağustos- Eylül 2011, s.16-21.

Parla, Jale, "Edebiyat Kanonları",Kitap-lık, Y.11, No: 68, Ocak, S.51- 53.

..... (2007-2008), "Gelenek ve Bireysel Yetenek: Kanon Üzerine Düşünceler", *Pasaj*, No: 6, Kasım - Mayıs, s.11-18.

Tekelioğlu, Orhan (2003). "Tekil Bir Ulusal Kanonun Oluşmasının İmkânsızlığı Üzerine Notlar", *Doğu Batı*, Y.6, No: 22, Şubat-Mart-Nisan, s.65- 77.

Uçkan, Özgür (2011). "Bir "Eylem" Olarak Yeraltı Edebiyatı" *Notos Öykü*, S.29 s.40-43.